

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

การวิเคราะห์บริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ในภาพยนตร์การ์ตูนอนิเมชัน

เรื่อง Wish Dragon (2021)

The Analysis of “Single Mother” in the Animation Movie Wish Dragon (2021)

บุศรินทร์ เรืองกาญจนกิจ Bussarin Ruangkanchanakit

จันทนี กันโท Jantane Kanto

สามเณร สหัตถวรรค์ สบานงา Sammanen Sahatsawat Sabannga

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Namtip10827@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ “ประเด็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ในภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่อง Wish Dragon (2021) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อค้นหาคำประกอบของ “ประเด็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ในภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่อง “Wish Dragon (2021)” ผ่านการสื่อสารแบบวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยการสื่อสารแบบวัจนภาษา ผู้วิจัยเน้นการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน สำหรับการสื่อสารแบบอวัจนภาษา จะวิเคราะห์จากการใช้สี น้ำเสียง การออกแบบตัวอักษรในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ จะได้เห็นวัจนภาษาและอวัจนภาษาเป็นจำนวนมาก เช่น การตี การใช้วาจาตีเตือน หลังจากทีทะเลาะกับลูกชายก็ทำของโปรดของลูกชายมาขอคืนดี เป็นต้น ภายในภาพยนตร์แอนิเมชันยังเล่าเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เห็นถึงความไม่เข้ากันระหว่างพระเอกที่เป็นบุตรชายเพียงหนึ่งเดียวอาจด้วยเหตุที่ลูกชายตามความเชื่อของคนจีนคือผู้นำของครอบครัว นำพาซึ่งชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลอาจจะมีเหตุการณ์มากกว่านั้น ดังฉากๆหนึ่งแม่ของพระเอกได้กล่าวว่า “มาเคยเสียป่าของแกไปแล้วมาจะไม่ยอมลื้อไป ” จึงเป็นที่มาของความหวาดกลัวที่จะเลี้ยงดูบุตรชายของตนเองไม่ได้ดีมากพอ

คำสำคัญ : แม่เลี้ยงเดี่ยว, วัจนภาษา, อวัจนภาษา, ภาพยนตร์แอนิเมชัน, มังกรอธิฐาน.

Abstract

The objective of this study was to analyze “Single Mother” in the animation movie “Wish Dragon (2021)”. This was qualitative research. The data was analyzed by using descriptive analysis to find the elements of “Single Mother” in the animation movie “Wish Dragon (2021)” through verbal and non-verbal communication. For verbal communication, the researcher focused on spoken and written languages. For, non-verbal communication, colors, tone, character designs were used to analyze the data.

The result of the study in terms of verbal language showed that there were physical punishment and verbal warning. After quarreling with the son, the mother made her son's favorite thing to ask for reconciliation, etc. Within the animated film, the researcher analyzed the data to see the incompatibility between the protagonist who was the only son. According to Chinese beliefs, he was the leader of the family. Bringing the family's reputation might be more than that. There was the source of fear that she wouldn't be able to raise her son well enough as she had lost her husband.

Keywords: Single mother, Verbal language, Non-verbal language, Animation, Wish Dargon

บทนำ

ครอบครัวเปรียบดังสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลแรงกล้าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชากร แต่ด้วยโครงสร้างทางสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะของการเป็นสังคมอุตสาหกรรมจึงทำให้สถาบันครอบครัวถูกปรับเปลี่ยนจากลักษณะครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้น การใช้ชีวิตต้องเผชิญกับการแข่งขัน ดิ้นรนเพื่อให้อยู่รอดอยู่ตลอดเวลาจนส่งผลให้หลากหลายครอบครัวไม่สามารถดำรงบทบาทหน้าที่ตามสถาบันครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ และนำไปสู่ครอบครัวที่แตกสลายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวเดียวในที่สุด (สุชาดา, 2553) การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมในหลากหลายมิตินั้นล้วนส่งผลกระทบอย่างยิ่งกับสถาบันครอบครัวที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนิน

ชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเสมอ จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ภายในครอบครัวไม่เหนียวแน่นดังอดีตและกลายเป็นปัญหาที่หนักหนามากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายจิตใจ การหย่าร้าง การอยู่ร่วมกันก่อนการสมรส การครองสถานภาพโสด การเลี้ยงดูบุตรตามลำพังหรือการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่จากข้อมูลสถิติการหย่าร้างของสังคมไทยพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศิริรัตน์, สถานการณ์ครอบครัวไทย : กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร, 2555) การเปลี่ยนของยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมไปในทิศทางย้อนแย้งกันไม่ว่าจะวิถีชีวิต แม้กระทั่งการดำรงชีพของเหล่าบุคคลมากมายไม่ว่าเรื่องราวของครอบครัวจากที่ยุคสมัยก่อนในหนึ่งครอบครัวมีจำนวนคนในครอบครัวราว 10 คนขึ้นไปหรือเรียกอีกอย่างว่า “ ครอบครัวขยาย ” แต่ในปัจจุบันครอบครัวขยายได้ค่อยๆ จางหายไปจนเหลือคนในครอบครัวไม่ถึง 5 คนหรืออาจจะน้อยมากกว่านั้นจนอาจมีเป็นกลุ่มที่เริ่มมีประชากรมากยิ่งขึ้นคือ “ กลุ่มครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ” แต่ผู้วิจัยได้เน้นไปทางแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งเป็นที่แน่ชัดในทางสังคมว่าในปัจจุบันแม่เลี้ยงได้มีมากขึ้นและยังอาจมีแนวโน้มว่ามากขึ้นด้วยปัจจัยขึ้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสาเหตุให้แม่เลี้ยงเดี่ยวในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านปัจจัยของสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยทางด้านอารมณ์ด้วย 4 สิ่งดังกล่าวเป็นการผลกระทบทำให้การทำงานของแม่เลี้ยงเดี่ยวไม่มีคุณภาพมากเพียงพอในการมีบุตร และการดูแลบุตรของตนแม้การทำงานที่ยากลำบากเพื่อให้บุตรของตนได้มีความสุข

อีกหนึ่งครอบครัว เป็นสถาบันหลัก ถือได้ว่าเป็นมาตรฐานของสังคม เนื่องจากผู้คนได้เรียนรู้พัฒนา ความเป็นคนที่สมบูรณ์ได้จากครอบครัวเป็นสำคัญ การซึมซับทั้งในสิ่งที่ป็นรูปธรรม และนามธรรม เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง มโนธรรม ทศนคติและการศึกษา เป็นต้น ดังนั้นหาก ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ผลิตสมาชิกที่มีคุณภาพ การทำหน้าที่ได้ตามปกติรู้จัก “การให้” และ “การรับ” ที่สมดุล ย่อมส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันด้วยดีของคนในสังคม สมาชิกของสังคมที่เป็นคนมีคุณภาพ รวมถึงผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติด้วย (พิมถาวร จิรนนท์ และ ชินศรี, 2557) ในยุคสมัยได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาปัญหาทางด้านการดำรงชีวิตเพื่อการดำเนินชีวิตให้มั่นคงต่อความยากลำบากและความไม่แน่นอนของชีวิตจะต้องมีอีกชีวิตที่ต้องการพลังในด้านกำลัง การเจริญเติบโตเพื่อเป็นบุคลากรที่ดีต่อสังคมคือบุตรของแม่เลี้ยงเดี่ยวในฐานะผู้เป็นแม่เลี้ยงดูบุตรมาอย่างดีไม่มีแม้ความช่วยเหลือเกื้อกูลจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งภาระหน้าที่หลังจากพ้องหย่ากับสามีของตนเองเมื่อเรื่องพ้องหย่าสำเร็จเสร็จสิ้นศาลตั้งสินว่าให้ฝ่ายผู้เป็นแม่ได้รับบุตร หรือลูกของตนแม้จะใช้

และไม่ใช้ลูกโดยสืบสายโลหิตรับไว้ในเลี้ยงดูของฝ่ายผู้เป็นแม่แต่เพียงผู้เดียว เพื่อให้ชีวิตได้ดำเนินและดำรงได้จึงเป็นหนทางที่ไม่สามารถเลี้ยงได้ชีวิตถูกดำเนินมาสู่คำว่า “แม่เลี้ยงเดียว” ซึ่งได้การแทรกไว้ภายในภาพยนตร์รวมทั้งภาพยนตร์อนิเมชันเรื่องต่าง ๆ โดยที่ผู้รับชมภาพยนตร์อาจไม่ได้พินิจพิเคราะห์อย่างสังเขปต่อเนื้อหาของภาพยนตร์ เพราะในเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารแต่ผู้รับชมนั้นได้มีจุดมุ่งหมายของประเด็น จุดมุ่งเน้นและข้อคิดที่แอบแฝงผ่านการฉายไปพร้อมเรื่องราวของเนื้อหาบางจุดได้แสดงบทเนื้อหาที่ตรงไปตรงมา แต่ภายในเรื่อง Wish Dargon ได้นำบริบทความเป็นแม่เลี้ยงเดียวในรูปแบบการแทรกแซงขณะรับชม หากสังเคราะห์ออกจากเนื้อเรื่องหลักจะพบได้ว่าบริบทความเป็นแม่เลี้ยงเดียวทำหน้าที่ของผู้เป็นแม่เป็นอย่างดีแม้การดำรงชีพไม่ได้สุขสบายด้วยสภาพแวดล้อมผู้เป็นแม่ได้ออกทำงานตั้งแต่เช้าจนถึงดึก เพื่อส่งเสียทั้งตนและบุตรของตนเองยังมีภาระหน้าที่มากมายแรงกดดันจากการต้องแบกรับภาระหน้าที่ดังกล่าวได้ส่งผลทำให้สภาวะโรคซึมเศร้าแสดง ความรุนแรงสภาวะทางการเงินก็ย่ำแย่ลงอันเนื่องมาจากในยุคปัจจุบันมีเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงดูบุตรของตนตามสมควรเนื่องจากความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน

ในหน้าที่ในการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคมแม่เลี้ยงเดียวจะทำหน้าที่สนับสนุนให้คนในครอบครัว มีการประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ รู้จักประหยัดอดออมทรัพย์ เพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง มีเงินสำรองไว้ใช้สอยยามจำเป็น รักษาเกียรติและ ศักดิ์ศรีของตนเอง รวมถึงการสร้างและสถานภาพทางสังคมของตนเองและครอบครัว (วงศ์เสนา และ บุญโทแสง, พุทธศักราช 2564) และสิ่งที่คาดว่าแม่เลี้ยงเดียวในยุคถัดไปต้องเผชิญการไม่สามารถหางานที่รองรับต่อความสามารถของตนได้เนื่องจากความทันสมัยด้วยเครื่องจักรกลที่จะเอามาแทนที่มนุษย์เป็นผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ยากมากขึ้นอันเนื่องจากปี 2530-2556 ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดียวมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากจาก 970,000 ครอบครัว เป็น 1.37 ล้านครัวเรือนหรือเพิ่มขึ้นถึง 41% และในจำนวนนี้ ประมาณ 80% ของครอบครัวเลี้ยงเดียวนั้นเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดียว (ตัณจพัฒน์กุล และ โทจันทร์, 2563) เพราะการเลี้ยงดูบุตรต่างเป็น บทบาทที่ต้องใช้ระยะเวลาและความทุ่มเท การมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลายอย่างอาจทำให้ผู้แสดง บทบาทรู้สึกสับสนและคับข้องใจที่ไม่สามารถแสดงบทบาททั้งสองได้อย่างสมบูรณ์ ความขัดแย้งระหว่าง บทบาททั้งสองอาจทำให้ผู้แสดงออกรู้สึกคับข้องใจ เนื่องจากบทบาททั้งสองต่างเป็นบทบาทที่ต้องใช้เวลาด้วยกันทั้งคู่ (โลมรันทานนท และ ศรีรัตนบัลล์, 2556)

วัตถุประสงค์

เพื่อการวิเคราะห์บริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ในภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง Wish Dragon (2021)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง การวิเคราะห์บริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ในภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง Wish Dragon (2021) การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บริบทความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว

เครื่องมือการวิจัย

รูปแบบในการวิจัยเล่มนี้เป็น รูปแบบการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์บริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ผ่านทางภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง “Wish Dragon (2021)” พร้อมอธิบายรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์ ตามประเด็นที่ได้ทำการศึกษาโดยนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์บริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ผ่านทางภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง “Wish Dragon (2021)”

ผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกการวิเคราะห์ข้อมูลบริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ผ่านทางภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง “Wish Dragon (2021)” ในการวิจัยในครั้งนี้ในหัวข้อเรื่อง “ การวิเคราะห์บริบทความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันเรื่อง Wish Dragon (2021) ” ผู้วิจัยได้นำพบว่าภาพในแต่ละฉากภายในเรื่อง Wish Dragon ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องบริบทความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือSingle mom ตัวบทสนทนาของนักแสดงและบทบาทตัวละครหลักคือบุตรชายและผู้เป็นแม่ มีการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาได้เป็นอย่างดี โดยภายในแอนิเมชัน Wish Dragon สะท้อนบริบทของการให้ เช่น แม่เสียสละเวลาเพื่อออกไปทำงาน ฝากคอยบุตรของตนเองถึงฝั่งฝัน และได้พยายามอย่างสุดกำลังเพื่ออบรมให้บุตรชายตนเองอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดี เป็นต้น เป็นภาพยนตร์แอนิเมชันที่สามารถสะท้อนเรื่องราวได้หลากหลายมิติ โดยความน่าสนใจของเรื่อง Wish Dargon คือสะท้อนถึงสังคมในปัจจุบันได้หลากหลาย เช่น ไม่มีเวลาให้กันและกัน การเข้มงวดกับบุตรของตนเองและยึดยึดในสิ่งที่เขาไม่ต้องการที่จะเป็นดังหวัง หรือการเคร่งครัดกับงานมากเกินไปจนทำให้ลืมมอบเวลา

กับคนที่เรารักมากที่สุด (Pierrot, 2564) จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยทราบว่าตนเองจะมีหน้าที่อะไรหรือในบริบทความเป็นแม่ต้องสามารถให้เวลาต่อตนเองอีกทั้งไม่ละเลยบุคคลที่รักเราหรือบุคคลที่ตนเองรักและเคารพก่อนเวลาของการจากลาหรือความสูญเสียอย่างไม่ทันคาดคิดด้วยหน้าที่ วาระ บริบท บทบาท และความสุขได้จบลงเพราะหากที่ได้อยู่ต่อหน้าของตนเองได้จางหายไปพร้อมๆ กับการสูญเสียสิ่งสำคัญ

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์บริบท “ความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว” ผ่านทางภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง “Wish Dragon (2021)” ในการวิจัยในครั้งนี้หัวข้อเรื่อง “ การวิเคราะห์บริบทความเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชันเรื่อง Wish Dragon (2021) ” ผ่านการใช้วงจรรวบรวมข้อมูลและวงจรรวบรวมข้อมูล ผู้คนมากมายได้ถือกำเนิดขึ้นมาด้วยความไม่เท่าเทียมของฐานันดร ในความไม่ความเท่าเทียมยังมีเรื่องราวของการเอาตัวรอดเพื่อดำรงชีวิตสิ่งสำคัญมักสั้น แต่บริบทของผู้เป็นแม่นั้นไม่สามารถจบลงเพราะแม่ได้รักบุตรของตนตั้งแต่บุตรของตนอยู่ในครรภ์จนถึงวันครบกำหนดคลอดเพียงได้สัมผัสมีคู่น้อยๆ ความปิติยินดีที่ไม่มีคำบรรยายได้มาพร้อมกับน้ำตาแห่งความสุขแม่ได้เฝ้าถนอม และประคบประหงมให้บุตรของตนได้เติบโตอย่างมีคุณภาพเพื่อให้ในภาคหน้าบุตรของตนดำเนินชีวิตได้ จึงทำให้พบว่าบริบทของผู้เป็นแม่ยากลำบากยิ่งหากเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวความยากลำบากมีมากเป็นทวีคูณเนื่องจากต้องแบกรับหน้าที่การเลี้ยงดูบุตร หน้าที่ในการทำงานหาเงิน ภาระทางความรู้สึกของตนเองแม่มีแรงบันดาลใจนั้นคือบุตรของตนแต่ผลกระทบมากมายเหล่านี้ผู้จัดทำวิจัยได้เล็งเห็นความเลื่อมล้ำทางด้านการช่วยเหลือแม่เลี้ยงเดี่ยวของสังคมในยุคปัจจุบันด้วยความไม่ก้าวหน้ามากเพียงพอและปัจจัยในการช่วยเหลือกลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยวที่คาดว่าจะอาจมีประชากรครัวเรือนที่องค์กรหรือภาครัฐรวมถึงสวัสดิการต่างๆ ไม่ได้เข้าช่วยเหลืออย่างครอบคลุมเพียงพอต่อประชากรครัวเรือนของแม่เลี้ยงเดี่ยวผู้จัดทำวิจัยมีความประสงค์ที่จะสะท้อนความเลื่อมล้ำของสังคมอาจไม่ได้ทำความเข้าใจของบริบทแม่เลี้ยงเดี่ยวและผู้จัดทำวิจัยมีความประสงค์ว่าในอนาคตอันใกล้และอนาคตอันไกลองค์กร ภาครัฐและสวัสดิการในด้านต่างๆ ได้เข้าถึงประชากรครัวเรือนแม่เลี้ยงเดี่ยวตามหลักสิทธิมนุษยชนระดับสากลเพื่อให้ประชากรแม่เลี้ยงเดี่ยวรับสิทธิมนุษยชนระดับสากลอย่างเท่าเทียม

References

Pierrot. (18 มิถุนายน 2564). รีวิวหนัง *Wish Dragon* มังกรอธิษฐาน สัมผัสความหมายของชีวิตด้วย
อัศจรรย์จากพรมังกร. เข้าถึงได้จาก True ID:

<https://entertainment.trueid.net/detail/2YRNoBAVrwoY>

ชุติมา โสภรัตน์านนท, และ ศรีรัตน์บัลล์, ภาวิกา และ. (20 พฤศจิกายน 2556). อุดมคติและความ
เป็นจริงเรื่องความเป็นแม่ของผู้หญิงทำงาน. (16), 3. เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566 จาก
<file:///C:/Users/youngohm/Downloads/3808-Article%20Text-10948-12391-10-20131120.pdf>

ชุติมา โสภรัตน์านนท, และ ภาวิกา ศรีรัตน์บัลล์. (20 พฤศจิกายน 2556). อุดมคติและความเป็นจริง
เรื่องความเป็นแม่ของผู้หญิงทำงาน. (16), 3. เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566 จาก
<file:///C:/Users/youngohm/Downloads/3808-Article%20Text-10948-12391-10-20131120.pdf>

ณรรญา ตัญจพัฒนกุล, และ กฤตพร โทจันทร์. (16 สิงหาคม 2563). *the101.world*. (ณรรญา ตัญจ
พัฒนกุล, ผู้อำนวยการสร้าง) เข้าถึงได้จาก เปิดบ้านครอบครัวไทยยุคใหม่: ความหลากหลาย
ที่ไร้กรอบจำกัด: <https://www.the101.world/thai-families-diversity-statistic/>

ผศ.ดร.โสวัตรี ณ ถลาง พิมถาวร จีรนันท์, และ อ.ดร.อรนัฏดา ชินศรี. (2557). ลักษณะและรูปแบบ
การดำเนินชีวิตของมารดาในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*
(1), 87. เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566 จาก
file:///C:/Users/youngohm/Downloads/tci_admin,+Journal+manager,+6.pdf

สร้อยสน สุขาดา. (2553). ประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการเลี้ยงดูบุตร : การศึกษา
เชิงคุณภาพ. เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566 จาก
<https://www.thetsis.com/post/highlighted-research-single-parent>

หทัยชนก วงศ์เสนา, และ เบญจวรรณ บุญโทแสง. (พุทธศักราช2564). การปรับตัวของผู้หญิงในการ
เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว. *การปรับตัวของผู้หญิงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว*(2), 29. เรียกใช้เมื่อ 28
กุมภาพันธ์ 2566 จาก

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

file:///C:/Users/youngohm/Downloads/lawpol_journal,+%7B\$userGroup%7D,+
2. +%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8
%B1%E0%B8%9A%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B8%82%E0%B8
%AD%E0%B8%87%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%AB%E0%B
8%8D%E0%B8%B4%E0%B8%87%E

แอตสกุล ศิริรัตน์. (2555). *สถานการณ์ครอบครัวไทย : กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเขต
พื้นที่กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 28
กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.thetsis.com/post/highlighted-research-single-parent>*